

Manoharbai Shikshan Prasarak Mandal Armori's

**MAHATMA GANDHI ARTS, SCIENCE &
LATE NASARUDDINBHAI PANJWANI COMMERCE
COLLEGE, ARMORI**

Dist. Gadchiroli (Maharashtra) 441 208

Affiliated to Gondwana University, Gadchiroli.

Re-accredited by NAAC 'A' with 3.02 CGPA

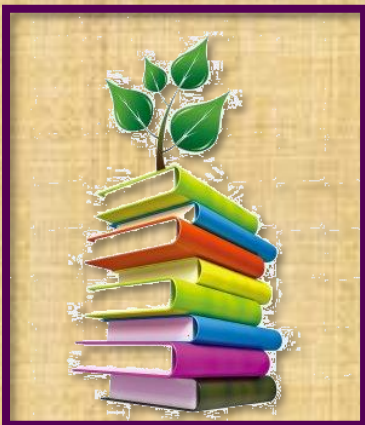
ANNUAL QUALITY ASSURANCE REPORT

AQAR : 2020-2021

CRITERION – I
CURRICULAR ASPECTS

METRIC NO: ~ 1.3.2.

METRIC NAME: ~Number of courses that include experiential learning through project work/ field work/ internship during the year.

**Web: - mgcollegearmori.ac.in
e-mail: - mgcollege.armori@gmail.com
Phone: - 07137-266558**

**PROJECT WORK/ FIELD VISIT REPORTS OF
BACHELOR OF COMMERCE (B.Com.)**

CONTENT

SR. NO.	EVIDENCE PARTICULARS	PAGE NO.
1.	GROUP – I	1 – 11
2.	GROUP – II	12 – 24
3.	GROUP – III	25 – 34
4.	GROUP – IV	35 – 44
5.	GROUP – V	45 – 55
6.	GROUP – VI	56 - 66

B.Com.
Project Work
Group - I

Project Report
on
बॉयलर पक्षीपालन व व्यवसाय : एक अध्ययन

SUBMITTED

BY

B.COM III YEAR, Sem. VI

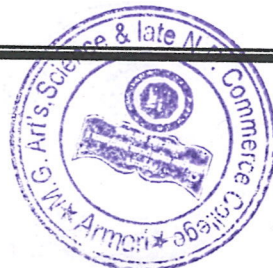
Group - I

GUIDED BY

Prof. Dr. Manoj M. Thaore

Department of Commerce
Mahatm . Gandh. Arts, Science & Late N. P. Commerce
College, Armori, Dist. Gadchiroli – 441208

2020-2021

A Project Report
on
**बॉयलर पक्षीपालन व व्यवसाय : एक
अध्ययन**

Submitted By
B.Com. Sem. VI
Group – I

Name of Student

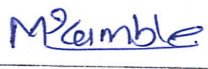
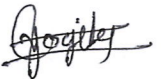
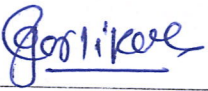
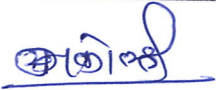

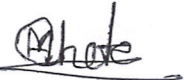
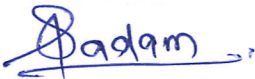
- 1) Minal Prabhakar Kamble (Group Leader)
- 2) Yogita Ishwar Chichghare
- 3) Gayatri Ghanshyam Dorlikar
- 4) Praful Ganpat Kolhe
- 5) Hariom Devrao Raut
- 6) Punam Goverdhan Nakade
- 7) Abhishek Ramdas Gurnule
- 8) Samiksha Masaru Madavi
- 9) Mohini Haridas Dhote
- 10) Sonal Ramesh Tadam

GUIDE
PROF. DR. MANOJ M. THAORE

Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N. P.
Commerce College Armori
2020 - 21

Group - 1
B.Com. - Sem. - VI

Sr. No.	Name of Student	Signature
1	Minal Prabhakar Kamble	
2	Yogita Ishwar Chichghare	
3	Gayatri Ghanshyam Dorlikar	
4	Praful Ganpat Kolhe	
5	Hariom Devrao Raut	
6	Punam Goverdhan Nakade	
7	Abhishek Ramdas Gurnule	
8	Samiksha Masaru Madavi	
9	Mohini Haridas Dhote	
10	Sonal Ramesh Tadam	

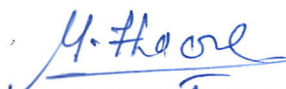

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

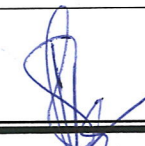
CERTIFICATE

This is to certify that students of B.Com. Semester VI Department of Commerce. Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N. P. Commerce College Armori have been successfully completed the project on बॉयलर पक्षीपालन व व्यवसाय : एक अध्ययन under the supervision of Department of Commerce of the college in the academic session 2020 - 2021

Sr. No.	Name of Student
1	Minal Prabhakar Kamble
2	Yogita Ishwar Chichghare
3	Gayatri Ghanshyam Dorlikar
4	Praful Ganpat Kolhe
5	Hariom Devrao Raut
6	Punam Goverdhan Nakade
7	Abhishek Ramdas Gurnule
8	Samiksha Masaru Madavi
9	Mohini Haridas Dhote
10	Sonal Ramesh Tadam

Dr. M. M. Thakur
HEAD
Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science &
Late N.P.Commerce College, Armori

PRINCIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P.Commerce College
ARMORI, Distt.Gadchiroli

बॉयलर पक्षीपालन व व्यवसाय : एक अध्ययन

Latitude: 20.467402
Longitude: 79.981339
Elevation: 225.04 m
Accuracy: 2000.0 m
Azimuth: 206° (SW)
Pitch: -2.5°
Time: 07-07-2021 10:48
Note: Field Visit for Data Collection (Group-I)

Powered by AngleCam

Latitude: 20.448145
Longitude: 79.992174
Elevation: 225.08 m
Accuracy: 2900.0 m
Azimuth: 324° (NW)
Pitch: -11.4° (3.4°)
Time: 07-07-2021 10:28
Note: Field Visit for Data Collection (Group-I)

Powered by AngleCam

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

बॉयलर पक्षीपालन व व्यवसाय : एक अध्ययन

अनुक्रमणिका

I) प्रस्तावना	८
II) उद्देश	१०
III) माहितीचे संकलन	११
अ) प्राथमिक स्रोतांद्वारे माहितीचे संकलन	१२
ब) द्वितीय स्रोतांद्वारे माहितीचे संकलन	१५
IV) बॉयलर पक्षीपालन व व्यवसायाचा अभ्यास	१६
V) काळजी व्यवस्थापन	२६
VI) बॉयलर पक्षीपालन व व्यवसायासाठी शासनाकडून मिळणाऱ्या योजना व अनुदान	३२
VII) निष्कर्ष	३७
VIII) उपाययोजना	३८

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

II) उद्देश:-

- बॉयलर पक्षीपालन आणि व्यवसायाचा सखोल अभ्यास करणे.
- बॉयलर पक्षीपालन व व्यवसायासाठी शासनाकडून मिळणाऱ्या योजना व अनुदान यांचा अभ्यास करणे.
- बॉयलर कुक्कुटपालन व व्यवसायामध्ये योणाऱ्या अडचणीचा आणि समस्यांचा अभ्यास करून उपाययोजनांचा अभ्यास करणे.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

➤ बॉयलर पक्षी पालन व्यवसायातील विक्री पध्दती :-

बॉयलर कोंबडी पालन व्यवसाय यशस्वी होण्यासाठी व नफा चांगला मिळण्यासाठी योग्य विपणन धोरण असले पाहिजे. या व्यवसायात जाहिरात हा महत्वाची भूमिका बजावतो.

- १) ऑनलाईन व्यवसायाद्वारे आपल्या उत्पादनाचा प्रचार आणि सोशल मिडीयाद्वारे जनजागृती केली पाहिजे.
- २) जाहिरातीचे माध्यमाने आपण विक्री करण्याची नविन पध्दती वापरू शकतो.
- ३) स्थानिक ग्राहकांना बायलर कोंबडी विषयक यांच्या आरोग्य विषयक विशेष माहिती दिली पाहिजे.
- ४) किरकोळ विक्रीसाठी स्टोरमध्ये पत्रके किंवा बॅनरद्वारे प्रचार केला पाहिजे.

सुरूवातीचे महिने स्थानि प्रतामधिल उत्पादनाच्या प्रचार आणि विपणन करण्यासाठी खर्च करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे आपला व्यवसाय आणि ग्राहकांचा विस्तार होईल.

अशा विशिष्ट प्रकारच्या पध्दती आपण अवलंबू शकतो.

➤ लाभार्थ्यांची निवड

खालील प्राधान्यक्रमाणे करण्यात येते.

- १) दारीद्वय रेषेखालील
- २) ० ते १ हेक्टर अत्यल्पभूधारक
- ३) १ ते २ हेक्ट अल्पभूधारक
- ४) ३०% महिलांना प्राधान्य
- ५) ३ % टक्के अपंगांना पर्यंत

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amori, Dist - Gadchiroli

VII निष्कर्ष :-

कुक्कूट पालन हा व्यवसाय दुप्पट नफा देणारा व्यवसाय आहे. आणि बऱ्याच लोकांना प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष रित्या रोजगाराची संधी उपलब्ध करून देतो बॉयलर जातीची व्यवसाय हा कमी देखभाल आणि चांगल्या गुणवत्तेने उत्पादनासाठी एक साधा व्यवसाय आहे. हे आरोग्यासाठी उपयुक्त असे कोंबडी व्यवसाय आहे. तसेच हा व्यवसाय साधारण शेतकरी शेतीला जोडधंदा म्हणून करू शकतो किंवा थोडेसे भांडवल गुंतवणूक लघू उद्योग म्हणून हा व्यवसाय सुरू करू शकतो.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armor, Dist - Gadchiroli

B.Com.
Project Work
Group - II

A Project Report

on

मत्स्यपालन स्वयं रोजगार : एक अध्ययन

**SUBMITTED
BY**

**B.Com.- IIIrd Year SEM.-VI
Group.- II**

GUIDED BY

Prof. Dr. Manoj M. Thaore
Department of Commerce

Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N. P. Commerce College,
Armori

2020-21

A Project Report

on

मत्सपालन स्वयं रोजगार : एक अध्ययन

Submitted By

B.Com.- Sem.- VI

Group - II

Name of Students

1. Sonali Bisan Chandankhede (Leader)
2. Shivani Satish Golapalliwar
3. Kalyani jaydeo Dhote
4. Bhagyashree Pundalik Dahikar
5. Keshari Ghanshyam Dahikar
6. Vaishali Vilas Pradhan
7. Supriya Sudhakar Dumane
8. Hitesh Dnaneshwar Hargule
9. Nikhil Manik Ghodmare
10. Karishma Gajaruram Koreti

GUIDE

PROF. DR. MANOJ M. THAORE

Department of Commerce

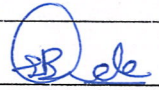
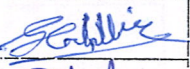
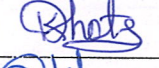
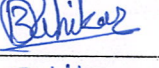
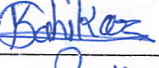
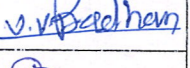
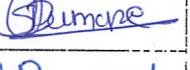
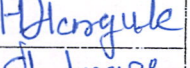
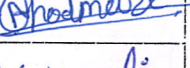
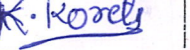
Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N. P. Commerce Collage Armori

2020-21

GROUP - II

B.Com. - Sem.- VI

Sr.No.	Name of Students	Signature
1	Sonali Bisan Chandankhede	
2	Shivani Satish Golapalliwar	
3	Kalyani jaydeo Dhote	
4	Bhagyashree Pundalik Dahikar	
5	Keshari Ghanshyam Dahikar	
6	Vaishali Vilas Pradhan	
7	Supriya Sudhakar Dumane	
8	Hitesh Dnaneshwar Hargule	
9	Nikhil Manik Ghodmare	
10	Karishma Gajaruram Koreti	

CERTIFICATE

This is to certify that Students of B.com. Semester VI Department of Commerce. Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P. Commerce Collage Armori have been successfully completed the project on मत्सपालन स्वयं रोजगार : एक अध्ययन under the supervision of Department of Commerce of the college in the academic session 2020-2021

Sr.No.	Name of Students
1	Sonali Bisan Chandankhede
2	Shivani Satish Golapalliwar
3	Kalyani jaydeo Dhote
4	Bhagyashree Pundalik Dahikar
5	Keshari Ghanshyam Dahikar
6	Vaishali Vilas Pradhan
7	Supriya Sudhakar Dumane
8	Hitesh Dnaneshwar Hargule
9	Nikhil Manik Ghodmare
10	Karishma Gajaruram Koreti

M. Thane
Dr. M. in Thane
HEAD
Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science &
Late N.P.Commerce College, Armori

[Signature]
PRINCIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P.Commerce College
ARMORI, Distt.Gadchiroli

मत्सपालन स्वयं रोजगार : एक अध्ययन

प्रस्तावना

मत्सपालन स्वयं रोजगार : एक अध्ययन

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	तपशिल	पृष्ठ क्रमांक
१	प्रस्तावना	1
२	उद्देश	5
३	माहितीचे संकलन	6
	अ)प्राथमीक स्रोत	
	ब) दुय्यम स्रोत	
४	मत्स पालनाची प्रक्रिया	10
५	फायदे	23
६	विक्री	24
७	निष्कर्ष	25
८	उपाययोजना	26
९	संदर्भ	27

मत्स्यपालन स्वयं रोजगार : एक अध्ययन

➤ प्रस्तावना

मत्स्यपालन हा व्यवसाय तलावात किंवा इतर बंद पाण्यात मासे वाढवून त्यांची करण्याचा व्यवसाय आहे. आजकाल हा एक फायदेशीर व्यवसाय आहे. तो जगातील बऱ्याच भागात चालला आहे. मासे हे प्रथिनेयुक्त घटकांसह समृद्ध असल्याने ऊर्जेचा एक चांगला स्रोत आहे. म्हणूनच मासे आणि संबंधित उत्पादनांची मागणी बाजारात जास्त आहे. आणि म्हणूनच जगभरात मासे पालन या व्यवसायात मोठी वाढ आहे.

भारतीय अर्थव्यवस्थेत अपार रोजगार क्षमता असलेल्या मासे पालन हा एक महत्वाचा व्यवसाय आहे. ग्रामीण विकास आणि अर्थव्यवस्थेत मत्स्यपालनाची महत्त्वपूर्ण भूमिका आहे. मासे पालनामार्फत रोजगार निर्मिती आणि उत्पन्न वाढीची अपार संभाव्यता आहे, ग्रामीण पार्श्वभूमीचे लोक सामान्यतः आर्थिक आणि सामाजिक दृष्ट्या मागासलेले अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती आणि इतर दुर्बल घटक आहेत ज्यांचे जीवनमान या व्यवसायाला प्रोत्साहित करते आणि देणे वाढू शकते.

मत्स्यव्यवसाय एका महत्त्वपूर्ण उद्योगात येतो आणि हा उद्योग सुरू करण्यासाठी किती भांडवलाची आवश्यकता असते. यामुळे हा उद्योग सहज सुरू केला जाऊ शकतो. मत्स्यपालनाच्या विकासासह, एकीकडे अन्नाची समस्या सुधारेल तर दुसरीकडे परकीय चलन मिळू शकेल. ज्यामुळे

अर्थव्यवस्थेसाठी सुधारणा होईल.स्वातंत्र्यानंतर देशात मत्स्यपालनात मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली आहे. सन १९५०-५१ मध्ये देशात माश्याचे एकूण उत्पन्न ७.५ लाख टन होते.तर २००४-०५ मध्ये हे उत्पादन ६३.०४ लाख टणापर्यंत वाढले. भारत मासे उत्पादक जगातील आणि भूमीत तिसऱ्या क्रमांकाचा देश आहे .मत्स्यपालन उत्पादनात देश दुसऱ्या क्रमांकावर आहे . मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील देशातील ११ लाखाहून अधिक लोकांना रोजगार उपलब्ध आहे.

गेल्या तीन दशकात झालेल्या तंत्रशास्त्रीय प्रगतीमुळे तळी आणि तलावांतील सरासरी राष्ट्रीय उत्पादनाची पातळी समोर ६०० कि. ग्रा. /- हेक्टरहून २००० कि.ग्रा./- हेक्टरपेक्षाही अधिक उंचीवर पोहचली आहे.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amambh, Laxar, Gadchiroli

2

➤ माहितीचे संकलन

मत्स्यपालन व्यवसायाचा अध्ययन करण्यासाठी आम्ही व आमचे सर वडसा रोड फॉरेस्ट गार्डन च्या समोर असलेल्या मत्स्य व्यवसायाला भेट दिली.

या ठिकाणी प्रत्यक्षरित्या श्री. संजय रामदास सोनकुसरे आरमोरी यांची मुलाखत घेतली. मत्स्य व्यवसायासंबंधी असलेली माहिती तसेच यात कोणत्या प्रकारे रोजगार उपलब्ध होतो व यातून आर्थिक विकासाला चालना कशाप्रकारे मिळते याची माहिती त्यांच्याकडून आम्हाला मिळाली.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N.P. Commerce College,
Sadchiroli

वायूवीजन आणि पाणी बदलणे

तलावातील पाण्यात विरघळलेल्या ऑक्सीजनचे प्रमाण वाढवण्यासाठी यांत्रिक वायूवीजन वापरले जाऊ शकते. ऑक्सीजनचे प्रमाण वाढविणे हे मोठ्या प्रमाणात मासे असणाऱ्या सघन मत्स्यशेतीसाठी खूप महत्वाचे असते. पॅडलची चाके असणारे वायूवीजक, एस्पिरेटर वायूवीजक आणि तलावात विरघळू शकणारे वायूवीजक यामध्ये सामान्यतः वापरले जातात. सघन पाण्याच्या शेतीमध्ये ऑक्सीजनची मागणी पूर्ण करण्यासाठी पाण्यात दरहेक्टरी ४-६ वायूवीजक वापरण्याची गरज असते.

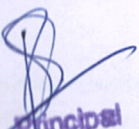

Principal
Mahatma Gandhi
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

ब) पाणी व्यस्थापन

पिकासाठी ज्याप्रमाणे मातीचा पोषण सांभाळणे आवश्यक असते, त्याचप्रमाणे माश्यांना साठी पाण्याचा उच्च दर्जा राखावा. पाण्याचा हिरवट रंग शेवाळा मुळे येतो. सूक्ष्म एकपेशीय वनस्पती (प्लवंग) मुळे आलेला असावा. पाण्याचा सामू कमी झाल्यास योग्य प्रमाणात चुनखडी पाण्यात द्रावण करून मग पाण्यात टाकावी .

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N.P. Commerce College

खर्च व उत्पन्न

अ. क्र.	विषयवस्तु	किंमत (रू. यामध्ये)
I	खर्च	
A.	अस्थिर किंमत	
1	ब्लीचिंग पावडर (१०ppm क्लोरिन)/ इतर विषाक्त पदार्थ	२५००
2	बिज	४,०००
3	खते आणि उर्वरके	६,०००
4	पुरवणी खाद्य (भाताची पेंड आणि शेंगदाण्याची मळी यांचे मिश्रण ७०००रू. टन दराने ६ टन)	४२,०००
5	कामगारखर्च (१५० माणसे दररोज माणशी रू. ५० या दराने)	७,५००
6	इतर खर्च	२०००
	एकूण खर्च	६४,०००
B	एकूण किंमत	
1	अस्थिर किंमत	७४,०००
2	वार्षिक १५% दराने सहा महिन्यांसाठी आवृत्ती खर्चावरील व्याज	५,५५०
	संपूर्ण बेरीज	७९,५५०
II	निव्वळ उत्पन्न	
	४टन मासे विकून (रू. ३०/किलो या दराने)	१,२०,०००
III	एकूण उत्पन्न (निव्वळ परतावा - एकूण किंमत)	४०,४५०

➤ निष्कर्ष

मत्स्यपालन ही एक फायदेशीर शेती आहे जी सामान्य माणसाद्वारे सहज करता येते, जसे की शेती, त्याला जास्त मजुरी लागत नाही किंवा रोग होण्याची शक्यता नाही. जास्त पाऊस, गारपीट किंवा दंव यांची भीती नाही, मत्स्यपालनाचे सर्वात मोठे वैशिष्ट्य म्हणजे प्रत्येक आकाराच्या माशांचे मूल्य आवश्यकतेनुसार उपलब्ध असते.

मत्स्यपालन प्रकल्पातील आरमोरी शहरातील मत्स्यपालन व्यवसायाचा अभ्यास या विषयाचे तथ्य विश्लेषण केल्यानंतर काही निष्कर्ष समोर आले.

मत्स्यपालन व्यवसायामुळे समाजातील बेरोजगार व्यक्तींना लाभ घेण्याची संधी मिळत आहे. मत्स्यपालन व्यवसायामुळे ग्राहकांना ताजे मासे खायला मिळते आणि त्यांना सकस आहार घेण्यास मदत होते. मत्स्यपालन व्यवसायासोबत कुक्कुटपालन व शेळी पालन हा पुरक व्यवसाय करू शकतो.

परंतू मत्स्यपालन व्यवसायात बजेट खूप जास्त आहे. मत्स्यपालन व्यवसायात काढलेली मच्छी जास्त काळ राहू शकत नाही म्हणून ती जवळच्या बाजारपेठेत विकावी लागते.

B.Com.
Project Work
Group - III

A Project Report

on

माहिती अधिकार अधिनियम २००५ – एक अध्ययन

Submitted By

B.COM. - III Year SEM. - VI

GROUP - III

GUIDE

PROF. DR. MANOJ M. THAORE

Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N. P. Commerce Collage
Armori
2020-2021

A Project Report

on

माहिती अधिकार अधिनियम २००५ – एक अध्ययन

Submitted By

B.Com. - III Sem. - VI

Group - III

Name of Students

1. Gaurav Gopal Pagade (Group Leader)
2. Ashish Bhaskar Chandel
3. Ujwal Manik Chaudhari
4. Masum Shrikrishna Shende
5. Amit Pandurang Sontakke
6. Pravin Subhash Kharkar
7. Mahesh Madhaw Chandankhede
8. Sarang Vinayak Kurudkar
9. Mamata Maroti sahare
10. Pranali Kewalram Madawi

GUIDE

PROF. DR. MANOJ M. THAORE

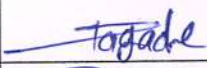

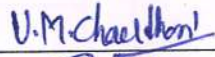
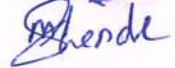

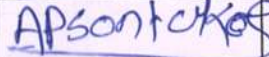
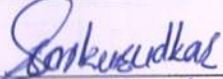
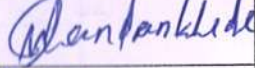
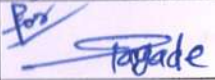
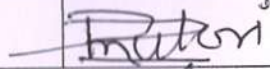
Department of Commerce

Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N. P. Commerce Collage Armori

GROUP - III

B.Com. - III Year Sem. - VI

Sr. No.	Name of student	Signature
1	Gaurav Gopal Pagade	
2	Ashish Bhaskar Chandel	
3	Ujwal Manik Chaudhari	
4	Masum Shrikrishna Shende	
5	Pravin Subhash Kharkar	
6	Amit Pandurang Sontakke	
7	Sarang Vinayak Kurudkar	
8	Mahesh Madhav Chandankhede	
9	Mamata Maroti sahare	
10	Pranali Kewalram Madavi	

Prinopal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Ameri, Dist - Gadchiroli

CERTIFICATE

This is to certify that Students of B.com. Third year Semester VI Department of Commerce. Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P. Commerce Collage Armori have been successfully completed the project on **माहिती अधिकार अधिनियम २००९ - एक अध्ययन** under the supervision of Department of Commerce of the college in the academic session 2020-2021.

Sr. No.	Name of student
1	Gaurav Gopal Pagade
2	Ashish Bhaskar Chandel
3	Ujwal Manik Chaudhari
4	Masum Shrikrishna Shende
5	Pravin Subhash Kharkar
6	Amit Pandurang Sontakke
7	Sarang Vinayak Kurudkar
8	Mahesh Madhav Chandankhede
9	Mamata Maroti sahare
10	Pranali Kewalram Madavi

M. Thane
Sign
Dr. M. Thane
HEAD
Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science &
Late N.P.Commerce College, Armori

[Signature]
Sign
PRINCIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P.Commerce College
ARMORI, Distt.Gadchiroli

माहिती अधिकार अधिनियम २००५ - एक अध्ययन

अनुक्रमणिका

अनु. क्रं.	तपशील	पृष्ठ क्रं.
I	प्रस्तावना	7
II	उद्देश	12
III	कायद्याचे उद्देश	16
IV	माहितीचे संकलन	17
V	माहिती मिळविण्याची कार्यपद्धती अ) प्राथमिक स्रोताद्वारे माहितीचे संकलन ब) द्वितीय स्रोताद्वारे माहितीचे संकलन	21
VI	माहिती अधिकारी अधिनियम, २००५ अन्वये अर्जाचा नमुना	32
VII	सार्वजनिक प्राधिकरणावरील आबंधने	33
VIII	माहिती प्रकट करण्याबाबत अपवाद	40
IX	निष्कर्ष	46
X	उपाययोजना	49

Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amravati - Gadchiroli

6

III. उद्देश

- माहिती अधिकार अधिनियमाचा अभ्यास करणे.
- माहिती अधिकार अधिनियम अंतर्गत कार्यपद्धती जाणून घेणे.
- माहिती अधिकार कायद्यात उपाययोजना सुचविणे.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amori, Dist - Gadchiroli

IX. निष्कर्ष

सार्वजनिक प्राधिकरणे ही माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ अन्वये, नागरिकांना जी माहिती मिळविण्याचा हक्क आहे त्या माहितीचे संग्रहस्थान असतात. सार्वजनिक प्राधिकरणांनी त्यांच्या नियंत्रणात असलेली माहिती देशातील नागरिकांना मिळणे सुकर व्हावे यासाठी या अधिनियमाने सार्वजनिक प्राधिकरणांवर महत्त्वाच्या जबाबदाऱ्या टाकल्या आहेत. सार्वजनिक प्राधिकरणाच्या जबाबदाऱ्या ह्या मुख्यतः सार्वजनिक प्राधिकरणाच्या जबाबदाऱ्या आहेत. या जबाबदाऱ्या खऱ्या आस्थेने पूर्ण केल्या जातात याची त्याने खात्री केली पाहिजे, या दस्तऐवजात सार्वजनिक प्राधिकरणाचा केलेला निर्देश, खचितच सार्वजनिक प्राधिकरणाच्या प्रमुखाचा निर्देश आहे.

भारतीय संविधानाने बिनशर्तपणे माहितीच्या अधिकाराची हमी दिलेली आहे. तथापि, माहिती देण्यासाठी एक व्यवहार्य पद्धतीची रचना करण्याच्या

46

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amroli, Dist - Gadchiroli

दृष्टीने, भारतीय संसदेने, माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ तयार केला आणि शासनाकडून माहिती मिळण्यासाठी एक हक्काची बाब म्हणून नागरिकांना एक समर्थ असे साधन उपलब्ध करून दिले. हा कायदा अत्यंत सर्वसमावेशक आहे. त्यात शासनाच्या जवळजवळ सर्व विषयांचा अंतर्भाव केलेला आहे. या कायद्याचा शक्य तितका विस्तार करण्यात आला असून शासनाच्या केंद्र, राज्य व स्थानिक संस्था अशा सर्व स्तरांना तसेच शासनाचे अनुदान मिळणाऱ्या संस्थांना हा कायदा लागू करण्यात आला आहे.

जनतेला सहज समजेल अशा नमुन्यात मार्गदर्शक तत्त्वे संकलित करणे आणि ती वेळोवेळी अद्ययावत करणे या कायद्याने शासनाला अनिवार्य केले आहे. शासनाने यापूर्वीच चार मार्गदर्शक पुस्तिका तयार केल्या होत्या. त्यापैकी एक पुस्तिका माहिती मिळवू इच्छणाऱ्या व्यक्तींसाठी, दुसरी पुस्तिका सार्वजनिक

47

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Sciences & Late
N. P. Commerce College,
Amroli, Dist - Gadchiroli

प्राधिकरणांसाठी, तिसरी पुस्तिका केंद्रीय शासकीय माहिती अधिकाऱ्यांसाठी व चौथी पुस्तिका अपिलीय प्राधिकाऱ्यांसाठी होती. यामध्ये सर्व लाभार्थीच्या उपयोगासाठी एक अद्ययावत व सर्वसमावेशक अशी मार्गदर्शक तत्त्वे देण्यात आली आहे. या मार्गदर्शक तत्त्वांमध्ये एकूण पाच भाग आहेत. या मार्गदर्शक तत्त्वांच्या भाग-एक मध्ये सर्व लाभार्थींना माहिती असावी अशा या अधिनियमाच्या काही पैलूंवर चर्चा केलेली आहे. उर्वरित चार भाग हे विशेषतः सार्वजनिक प्राधिकरणे, माहिती मागणाऱ्या व्यक्ती, शासकीय माहिती अधिकारी व प्रथम अपिलीय प्राधिकारी यांच्याशी संबंधित आहेत.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

B.Com.
Project Work
Group - IV

A Project Report

on

ग्रीन गोंडवाना फॉर्मर प्रोड्यूसर कंपनी : एक अध्ययन

SUBMITTED
BY

B.Com.- IIIrd Year SEM.-VI
Group.- IV

GUIDED BY

Prof. Dr. Manoj M. Thaore
Department of Commerce

Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N. P. Commerce College,
Armori

2020-21

A Project Report

on

ग्रीन गोंडवाना फॉर्मर प्रोड्यूसर कंपनी : एक अध्ययन

Submitted By

B.Com.- Sem.- VI

Group-IV

Name of Students

1. Shubham Narayan Patre (Group Leader)
2. Shrikant Gopal Rane
3. Sagar Rajendra Bhoyar
4. Payal Ambadas Karande
5. Hasina Janardhan Pradhan
6. Rajkumar Sukhadeo Ghodam
7. Mithun Yashawant Garmale
8. Dipali Sadashiv Pradhan
9. Kalyani Rajendra Bhurre
10. Minal Daulat Thakare

GUIDE

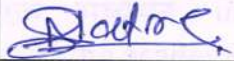

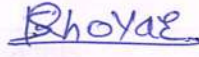

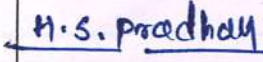

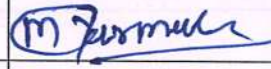
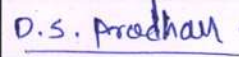

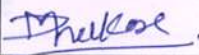
PROF. DR. MANOJ M. THAORE

Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N. P. Commerce Collage Armori
2020-21

GROUP -III

B.Com .- Sem .-VI

Sr. NO.	Name Of Students	Signature
1	Shubham Narayan Patre	
2	Shrikant Gopal Rane	
3	Sagar Rajendra Bhoyar	
4	Payal Ambadas Karande	
5	Hashina Janardhan Pradhan	
6	Rajkumar Sukhadeo Ghodam	
7	Mithun Yashwant Garmale	
8	Dipali Sadashiv Pradhan	
9	Kalyani Rajendra Bhurre	
10	Minal Daulat Thakare	

Principal

Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

CERTIFICATE

This is to certify that Students of Group-IV B.com. Semester VI Department of Commerce. Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P. Commerce Collage Armori have been successfully completed the project on ग्रीन गॉडवाना फॉर्मर प्रोड्यूसर कंपनी लिमीटेड : एक अध्ययन under the supervision of Department of Commerce of the college in the academic session 2020-2021.

Sr.No.	Name of Students
1	Shubham Narayan Patre
2	Shrikant Gopal Rane
3	Sagar Rajendra Bhoyar
4	Payal Ambadas Karande
5	Hasina Janardhan Pradhan
6	Rajkumar Sukhadeo Ghodam
7	Mithun Yashawant Garmale
8	Dipali Sadashiv Pradhan
9	Kalyani Rajendra Bhurre
10	Minal Daulat Thakare

Dr. M. M. Thakore
HEAD
Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science &
Late N.P.Commerce College, Armori

PRINCIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P.Commerce College
ARMORI, Distt.Gadchiroli

ग्रीन गॉडवाना फॉर्मर प्रोड्यूसर कंपनी : एक अध्ययन

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	तपशिल	पृष्ठ क्रमांक
१	प्रस्तावना	1
२	संशोधनाचे उद्देश	3
३	संशोधनाचे महत्त्व	4
४	संशोधनाचे पद्धती	7
	अ) प्रत्यक्ष निरीक्षण	
	ब) मुलाखत पद्धती	
५	महीती संकलन	9
६	संशोधन क्षेत्र व व्याप्ती	11
७	निष्कर्ष	21
८	उपाययोजना / शिफारशी आणि सुचना	22

ग्रीन गोंडवाना फॉर्मर प्रोड्युसर कंपनी : एक अध्ययन

➤ प्रस्तावना :-

भारत हा कृषिप्रधान देश आहे. देशातील ७०% लोक शेती करतात. परंतु जागतिक शेतीच्या तुलनेत भारतातील शेती आणि शेतकरी आजही मागास किंवा अज्ञानी आहेत. यांचे मुख्य कारण म्हणजे देशात अद्यापही शेतीसाठी चांगले बाजार पेठे उपलब्ध नाही आणि यामुळे केंद्र सरकारने देशात शेतीसाठी बाजारपेठ उपलब्ध करण्यासाठी एक महत्वाचा निर्णय घेतला.

श्री. वाय के अलाग यांच्या नेतृत्वात तब्ज समितीच्या शिफारशीनुसार २००२-०३ मध्ये भारतीय कायद्यात सुधारणा केली. व शेतकऱ्यांना थेट बाजारपेठेशी जोडण्याकरिता शेतकरी उत्पादक कंपनीच्या स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला व देशात शेतकरी उत्पादक कंपनीच्या स्थापन होण्यास सुरुवात झाली. या कंपनीच्या माध्यमाने शेतकऱ्यांना थेट बाजारपेठ उपलब्ध होऊ लागल्या. शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढवण्याच्या अनुषंगाने या कंपन्यांचा आदर्श घेऊन गडचिरोली सारख्या मागास भागास ज्या जिल्ह्यामध्ये अद्यापही शेतीसाठी चांगली बाजारपेठ उपलब्ध नाही व शेतकऱ्यांना आधुनिक शेतीचे ज्ञान नाही. व मह्यस्थ साखकीतील शोषण करणारे लोक आपुऱ्या बाजारपेठ या संधीमुळे शेतकरी नपुरेशी शेती करू शकत नव्हते. या सर्व विषयांवर तोडगा करण्यासाठी जिल्ह्यातील आरमोरी तालुक्यातील शिवणी (बु) येथे ग्रीन गोंडवाना फार्मर प्रोड्युसर कंपनीची स्थापना करण्यात आली.

कंपनीची स्थापना कंपनी कायदा १९५६ व २०१३ नुसार करण्यात आली आहे. कंपनीची नोंदणी ROC मुंबई (महाराष्ट्र) येथून झाली आहे. कंपनीचे रजिस्ट्रेशन No-00 11 00 MH 2020352736 हे आहे कंपनीचे मुख्यालय शिवणी (बु.) असून १० व्यक्तीचे सांचालक मंडळ आहे. कंपनीची सभासद संख्या २८२ झाली असून ४१२ भागांची विक्री झाली आहे. कंपनी खाजगी कंपनी म्हणून नोंदणीकृत आहे कापॉरिट व्यवहार मंत्रालय भारत सरकार कडे आहे. कंपनीचे अधिकृत भागभांडवल १,००,००० रुपये आहे. कंपनीचे देय भागभांडवल १०,००,००० रुपये आहे.

Principal
 Mahatma Gandhi Arts,
 Science & Late
 N. P. Commerce College,
 Armori, Dist - Gadchiroli

➤ शेतकरी उत्पादक कंपनी च्या समस्या आणि उपयोजना

समस्या

- प्राथमिक उत्पादकाकडे हिस्सा भांडवलासाठी मोठ्या प्रमाणात वाटा देण्याइतक प्राथमिक निधी नसल्याने मोठा निधी गोड करण्यास अडचण जाते.
- शासनाच्या चुकीच्या धोरणामुळे शेतकरी उत्पादक कंपनी ला मोठ्या प्रमाणात फटका बसतो.
- मागास क्षेत्रामध्ये शेतकरी उत्पादक कंपनी बद्दल अद्याप जागरूकता नाही.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

➤ निष्कर्ष

शेतकरी उत्पादन कंपनी ही गावपातळी पासून ते देशपातळी पर्यंत शेतकऱ्यांच्या विकासासाठी महत्त्वपूर्ण आहे. तसेच कंपनीमुळे शेतकऱ्यांना उत्पादीत मालाची विक्री करणे सोपे हाऊन शेतकऱ्यांच्या उत्पादन खर्चात घट होऊन नफ्यामध्ये वाढ होतो. त्याचप्रमाणे कंपनी सेंद्रीय खताचा वापर करून शेतीची उत्पादकता वाढवण्याचा प्रयत्न करत आहे. रासायनिक खतामुळे शेतमालाला व शेतीला होणाऱ्या नुकसान याचे मार्गदर्शन करतात. शेतकरी उत्पादक कंपनीचे सभासद शेतकरीच असल्याने मुबलक प्रमाणात कच्चा माल प्राप्त होतो व कंपनी मागास क्षेत्रामध्ये कंपनी ची स्थापना झाल्यामुळे बेरोजगारांना रोजगाराना संधी निर्माण झाल्या आहेत, उत्पादक कंपन्या देशाच्या अर्थव्यवस्थेत वाढ होण्यास महत्त्वाची भुमीका बजावतात.

म्हणून असे म्हाणायला हरकत नाही की शेतकरी उत्पादक कंपनली ही जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांच्या विकासासाठी कार्य करीत आहे.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Arneri, Dist - Gadchiroli

B.Com.
Project Work
Group - V

A Project Report

on

अगरबत्ती उद्योग : एक अध्ययन

SUBMITTED
BY

B.Com.- IIIrd Year SEM.-VI
Group.- V

GUIDED BY

Prof. Dr. Manoj M. Thaore
Department of Commerce

Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N. P. Commerce College,
Armori

2020-21

A Project Report
on
अगरबत्ती उद्योग : एक अध्ययन

Submitted By
B.Com.- Sem.- VI
Group-V

Name of Students

- 1) Kajal Banduji Meshram (Group Leader)
- 2) Tushar Purushottam Warambhe
- 3) Humera Kausar Riyaz Ahmad
- 4) Vrushabh Dhananjay Kirnapure
- 5) Rupali Rajeshwar Pakade
- 6) Sunil Baburao Koreti
- 7) Shravan Pandurang Narote
- 8) Akash Bakaram Uike
- 9) Naresh Manik Naitam

GUIDE

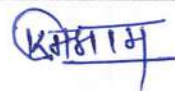

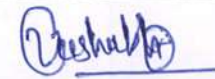
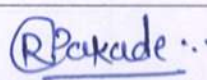
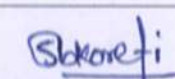
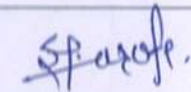
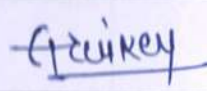
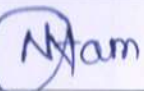
PROF. DR. MANOJ M. THAORE

Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N. P. Commerce Collage Armori
2020-21

GROUP - V

B.Com. - Sem.- VI

Sr.No.	Name of Students	Signature
1	Kajal Banduji Meshram	
2	Tushar Purushottam Warambhe	
3	Humera Kausar Riyaz Ahmad	
4	Vrushabh Dhananjay Kirnapure	
5	Rupali Rajeshwar Pakade	
6	Sunil Baburao Koreti	
7	Shravan Pandurang Narote	
8	Akash Bakaram Uike	
9	Naresh Manik Naitam	

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amroli - 387 001 - Gadchiroli

CERTIFICATE

This is to certify that Students of Group –V B.Com. Semester VI Department of Commerce. Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P. Commerce Collage Armori have been successfully completed the project on अगर्बत्ती उद्योग : एक अध्ययन under the supervision of Department of Commerce of the college in the academic session 2020-2021

Sr.No.	Name of Students
1	Kajal Banduji Meshram
2	Tushar Purushottam Warambhe
3	Humera Kausar Riyaz Ahmad
4	Vrushabh Dhananjay Kirnapure
5	Rupali Rajeshwar Pakade
6	Sunil Baburao Koreti
7	Shravan Pandurang Narote
8	Akash Bakaram Uike
9	Naresh Manik Naitam

M. Thare
Dr. M. M. Thare
HEAD
Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science &
Late N.P. Commerce College, Armori

[Signature]
PRINCIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P. Commerce College,
ARMORI Distt. Gadchiroli

अगरबत्ती उद्योग : एक अध्ययन

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	तपशिल	पृष्ठ क्रमांक
१	प्रस्तावना	1
२	संशोधनाचे उद्देश	3
३	माहितीचे संकलन	4
	अ) प्राथमिक तथ्य	
	ब) दुय्यम तथ्य	
४	अगरबत्ती बनवण्यासाठी लागणार्या आवश्यक बाबी	9
५	संशोधनाचे महत्त्व	10
६	संशोधन पद्धती	13
७	निष्कर्ष	15
८	उपाययोजना	16

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Arnon, Dist - Gadchiroli

**“मानव विकास मिशन अंतर्गत
गडचिरोली अगरबत्ती प्रकल्प
गोठणगांव यांच्या विकासाचे अध्ययन”**

➤ **प्रस्तावना :-**

भारत स्वातंत्र झाल्यापासून काही दिवसांनी महाराष्ट्र राज्याची निर्माती झाली. त्यातुनच सन २६ ऑगस्ट १९८२ ला गडचिरोली जिल्हा याची निर्माती झाली. पुर्वी हा जिल्हा चंद्रपुर जिल्ह्यातच समाविष्ट होतो. जेव्हापासुनच गडचिरोली जिल्ह्याची निर्माती झाली. तेव्हापासुनच या जिल्ह्याला नैसर्गिक साधनसंपत्तीने परिपूर्ण म्हणून ओळखला जातो. या जिल्हात विफल वनपरिक्षेत्र असल्याने वनविभागाच्या सहकार्याने ‘मानव विकास मिशन अंतर्गत गडचिरोली अगरबत्ती प्रकल्प गोठणगांव’ याची निर्माती सन १६ ऑगस्ट २०१२ रोजी झाली. या प्रकल्पांतर्गत अगरबत्ती निर्माती केली जाते. गावातील महिलांना उद्योग स्थापन करुन देणे व त्या अंतर्गत विकास करणे आहे. अगरबत्ती उद्योगामुळे गावातील महिलांना रोजगाराचे साधन उपलब्ध झाले.

➤ संशोधनाचे उद्देश :-

- १) अगरबत्ती उद्योगाच्या प्रक्रियेचा अभ्यास करणे.
- २) अगरबत्ती व्यवसायातील आर्थिक बाबींचा अभ्यास करणे.
- ३) अगरबत्ती विक्रीच्या बाजारपेठेचा अभ्यास करणे.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armeri Dist - Gadchiroli

यंत्रसामग्रीवर होणारा खर्च :-

अगरबत्ती उद्योगात विविध प्रकारच्या यंत्रसामग्रीचा वापर करण्यात येतो. त्यामध्ये प्रत्येक मशिनवर २ कामगार काम करतात. त्यामध्ये एकूण कामगारांची संख्या १४ असली तरी मशीनवर काम करणाऱ्या कामगाराची संख्या माग १२ आहे. 'यंत्राचा प्रकार, मशिन संख्या व त्यावर काम करणारे कर्मचारी व रोजमजुर संख्या पुढीलतालीकेवरून दिसून येते.

अ. क्र.	यंत्राचा प्रकार	मशिन संख्या	कार्य करणारे कर्मचारी / रोजमजुर
१.	मिक्सर मशिन	१ नग	कर्मचारी - २ रोजमजुर - २
२.	अगरबत्ती मशिन	७ नग	कर्मचारी - २ रोजमजुर - १२

वरील तालीकेवरून असे स्पष्ट होते की, मिक्सर मशिनवरती २ कर्मचारी व २ रोजमजुर कार्य करतात. त्यामध्ये कच्चा मालाचे पक्का मालात रूपांतरित करण्यात येते. अगरबत्ती मशिनवर २ कर्मचारी व १२ रोजमजुर काम करतात त्याद्वारे अगरबत्ती तयार केले जाते.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,

Science & Late
N. P. Commerce College,
Ar. ... Gadchiroli

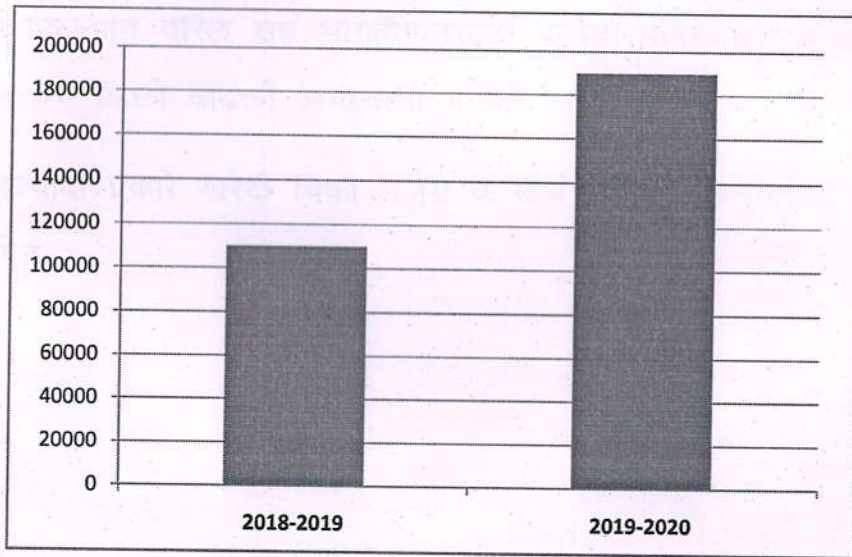

यंत्रसामग्रीवर होणारा खर्च व त्याची उपलब्ध संख्या दर्शविणारा तक्ता :-

अ. क्र.	मशिन	यंत्राची खरेदी	मशिन संख्या	खर्च / किंमत (रु.)
१.	मिक्सर मशिन	३००००	१	३००००
२.	अगरबत्ती मशिन	७५०००	७	५२५०००
	एकूण	१०५०००	८	५५५०००

वरिल तालीकेवरून असे स्पष्ट होते की, मिक्सर मशिनवर होणारा खर्च ३०,००० रु. असून एकूण नग १ आहे. व त्यावरील होणारा खर्च ३०,००० रु. आहे. अगरबत्ती मशिनची संख्या ७ असून त्याची प्रती नग मशिन ७५,००० रु. आहे. व त्यावरील एकूण खर्च ५,५५,००० रु. आहे.

“अगरबत्ती निर्मातीद्वारे खर्च व उत्पन्नाच्या प्रक्रियेत दरवर्षी मिळणारा नफा”

अगरबत्ती उत्पादन

7

(Signature)

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

► निष्कर्ष :-

अगरबत्ती प्रकल्प ग्रामीण भागातील दुर्बल व्यक्तीचा जीवनमान उंचावण्यास महत्त्वपूर्ण आहे. या प्रकल्पाद्वारे 'स्त्री' कामगारांना मोठ्या प्रमाणात रोजगार उपलब्ध झाला आहे. या अगरबत्ती उद्योगात वाढ होतांना दिसून येत आहे. अगरबत्ती मशिनवर काम करणाऱ्या स्त्री कामगारांना त्यांच्या कार्यक्षमतेत वाढ होऊन दिवसेन दिवस जास्तीत जास्त माल काढण्याचा प्रयत्न सुरू आहे. स्त्री वर्गाला या प्रकल्पाद्वारे संपूर्ण वर्षभर काम मिळत नसल्याने त्यांना कुठेही बाहेर मजूरीसाठी भटकण्याची आवश्यकता भासत नसल्याने बेकारीला आळा बसला ते त्यांच्या सामाजिक, आर्थिक व कौटुंबिक स्थिती उंचावितांना निर्देशात येत आहे. हा उद्योग कमी धन व भांडवलाने उद्योग निर्मिती करता येतो.

म्हणून असे म्हणण्यात हरकत नाही की अगरबत्ती प्रकल्पाद्वारे ग्रामीण भागातील दुर्बल व्यक्तीच्या व विभागाचा आर्थिक विकास करण्यास कार्य करित आहे.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

B.Com.
Project Work
Group - VI

A project report
on
A Study of Solar Panel System: Opportunities & Challenges

**SUBMITTED
BY**

**B.Com.-IIIrd Year SEM.-VI
GROUP.- VI**

GUIDED BY

Prof. Jitendra H. Raut

Department of Commerce

Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N.P Commerce College, Armori

2020-2021

A Study of Solar Panel System: Opportunities & Challenges

Submitted by B.Com,-Sem.-VI

Group-VI

Name Of Student

- 1) Priyanka Ramesh Gadhve
- 2) Kirti Bhupal Hemke
- 3) Vaishnvi Premnath Bagmare
- 4) Riya Arun Rahate
- 5) Pratiksha Khemraj Khobragade
- 6) Kajal Bhaurao Kolhe
- 7) Payal Shrihari Kar
- 8) Vishnu Devendra Raut
- 9) Yogesh Yashvant Darve
- 10) Praful Kaliram Hilko

GUIDED BY

Prof. Jitendra H. Raut

DEPARTMENT OF COMMERCE

Mahatma Gandhi Arts, Science And Late N.P Commerce

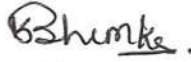

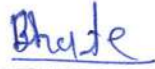
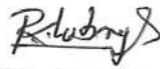

College, Armori

Year 2020-2021

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

Group -VI
B.Com.-Sem.-VI

Sr.No.	Name of Students	Signature
1	Priyanka Ramesh Gadhve	
2	Kirti Bhupal hemke	
3	Vaishnavi Premnath Bagmare	
4	Riya Arun Rahate	
5	Pratiksha Khemraj Khobragade	
6	Kajal Bhaurao Kolhe	
7	Payal Shrihari Kar	
8	Vishnu Devendra Raut	
9	Yogesh yashvant Darve	
10	Praful Kaliram Hilko	

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N.P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

CERTIFICATE

This is to certify that Students of Group-VI B.com. Semester VI Department of Commerce, Mahatma Gandhi Arts, Science and Late N.P Commerce Collage Armori proprietor Amod Koyadwar have been successfully completed the project on “ **A Study Of Solar Panel System : Opportunities & Challeges**” under the supervision of Department of Commerce of the college in the academic session 2020-2021.

Sr.No.	Name of Students
1	Priyanka Ramesh Gadhve
2	Kirti Bhupal hemke
3	Vaishnavi Premnath Bagmare
4	Riya Arun Rahate
5	Pratiksha Khemraj Khobragade
6	Kajal Bhaurao Kolhe
7	Payal Shrihari Kar
8	Vishnu Devendra Raut
9	Yogesh yashvant Darve
10	Praful Kaliram Hilko

Sign

Titendra H. Raut
HEAD
Department of Commerce
Mahatma Gandhi Arts, Science &
Late N.P.Commerce College, Armori

SRINIPAL
M.G.Arts, Science &
Late N.P.Commerce College
ARMORI, Dist.Gadchiroli

A Study of Solar Panel System: Opportunities & Challenges

INDEX

SR.NO.	CONTENTS	PAGE. NO.
I.	INTRODUCTION	1-2
II.	WHAT IS SOALR ENERGY ?	3
III.	WHAT IS SOLAR PANEL SYSTEM ?	4
IV.	RESEARCH METHODOLOGY	5
V.	OBJECTIVES	6
VI.	DATA COLLECTION	13
	A) Primary Data	13-18
	B) Secondary Data	19-20
VII.	CHALLENGES & OPPORTUNITIES	21-22
VIII.	RESULT & DISCUSSION	28

A Study of Solar Panel System: Opportunities & Challenges

I. Introduction

The electrical energy is available to the home using nonrenewable energy resources such as hydroelectricity, electricity from thermal energy, atomic energy and so on. The problem in this nonrenewable energy is the supply and demand ratio is always not 1:1. The demand is much more than the supply. The government is trying level best to meet the demand of the electricity needs. Such energy produced from the nonrenewable resource is contributing a large amount of pollution in the form of CO₂, toxic gases, and water pollution. This is another challenge for the government to minimize the environmental pollution from the non-renewable energy resources. So the scarcity of the energy produced using non-renewable energy and its pollution made the government to seriously think about the energy from the renewable resources. The government of India started working on the renewable energy under the ministry of nonconventional energy during the 1980s. Our country is the first to establish a ministry on this renewable energy management under the banner of nonconventional energy

[1] Today our country is in a position to get the power of 57.472 GW as of 14 June 2017

[2] The contribution of energy from wind is 61% whereas from solar energy is only 19%. Looking into the efficiency of the renewable energy resources wind energy is more efficient than solar energy

[3] But wind energy system cannot be implemented to individual houses as the requirements to establish the wind energy are :

- The speed of the wind should be minimum 20 Km per hour.
- Longer the blades larger will be the energy production.
- Cost of initial investment is too heavy.
- The area surrounded by the wind energy should be free from obstacles.

However smaller wind turbines of the range 400Watts to 20KiloWatts are available for individual houses. The problem in installing such wind turbines in the individual houses is due to the lack of wind blow to generate the energy. This is also due to the non-availability of the free space around the house. Due to this the wind blow will not be possible due to various obstacles from the neighboring buildings or packed structure of houses or apartments. All these are negative aspects to generate energy through the wind turbines.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
College,

[4] The wind energy can generate energy 24 hours a day whenever there is enough amount of wind blow is there. Even though the efficiency of wind turbine both in commercial scale and small scale is 60% it is not getting entertained by individual houses for decentralized production because the initial cost is too high, irregular wind blow and regular maintenance work is difficult.

Even though the efficiency of solar energy is just 18% due to several factors the solar energy system is more entertained in individual houses as a decentralized energy source. The factors are

- Availability of convenient power generation.
- The rooftop is large enough to install the solar panel.
- In all the houses the sunlight is available at least for five to six hours .

[5]The solar panel will be available in different sizes and different power ratings. This makes the owner to decide what is the capacity of the power production, what is the area of the rooftop which is suitable for installing the solar panel and what is the cost of installation

[6] It is very clear from the above introduction that instead of going for a small scale wind energy even though the efficiency of the same is 60%, due to the geographical structure of the house which blocks the wind blow thus it is not advisable to have a decentralized wind turbine at each house.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

VI. Data Collection

A) Primary Data

SOLARPIX ENERGY PVT. LTD., ARMORI.

A new high-performance and affordable solar drying system for chili farmers in India. Traditional open-sun drying takes 2-3 weeks, leading to degradation of chili quality and loss of marketable chilies. Commercially available heat pump dryers can address this issue but require more electric power and Cap Ex than are available in rural areas. The new product dries chilies in 3-4 days, reducing risk while increasing chili quality and quantity. Researchers accomplish this by utilizing thermal management techniques to convert a low-cost, inefficient greenhouse into a well-controlled drying structure. Morsel conducted a survey with chili farmers and producing groups to test the drying-as-a-service business model.

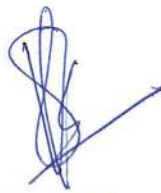

Principal
13
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Armori, Dist - Gadchiroli

VIII. Result & Discussion

The international solar community sees a very big market of solar power in India but due to the lack of single comprehensive policy the growth of the solar power sector is sluggish even when there are various motivational factors like, abundant solar radiation, availability of land and low cost are available in the Indian subcontinent. shows the ratings of barriers faced by the solar power developers. Around 63% of the developers interviewed stated that barriers in policy & regulatory aspects and technological aspects were the most significant barriers. Around 53% of the developers stated that along with policy barriers, the infrastructure barriers are also critical. Approximately 27% and 28% of developers viewed financing and transparency & accountability aspects of barriers as critical respectively.

At international level India is facing pressure to control the green- house gas emission, therefore the Government of India has released Jawaharlal Nehru National Solar Mission to install 100 GW of solar power installation across the country by 2022. In order to successfully attain the target, the government has to extend support to the solar industry in the form of formulating common policy at the federal level, proper implementation of the policies at the ground root level, single window clearance system, easy and long term financing and proper infrastructure. Apart from this the Government must invest to improve R & D facilities, manufacturing facilities and Infrastructure for the growth of the solar power sector in India.

Principal
Mahatma Gandhi Arts,
Science & Late
N. P. Commerce College,
Amravati, Dist - Gadchiroli

